Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

4. juli 2013 *

»Appel — karteller — europæisk marked — sektoren for kobberfittings og fittings af kobberlegeringer — Kommissionens beslutning — konstatering af en overtrædelse af artikel 101 TEUF — bøder — samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse — overtrædelsens ophør — visse deltageres fortsættelse af overtrædelsen — tilbagefald«

I sag C-287/11 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 6. juni 2011,

Europa-Kommissionen ved F. Castillo de la Torre, V. Bottka og R. Sauer, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

appellant,

de øvrige parter i appelsagen:

Aalberts Industries NV, Utrecht (Nederlandene)

Comap SA, tidligere Aquatis France SAS, Lyon (Frankrig)

Simplex Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG, Argenbühl-Eisenharz (Tyskland)

ved advocaat R. Wesseling

sagsøgere i første instans,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af dommerne K. Lenaerts, som fungerende formand for Tredje Afdeling, E. Juhász (refererende dommer), G. Arestis, T. von Danwitz og D. Šváby,

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: fuldmægtig A. Impellizzeri,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 27. september 2012,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 28. februar 2013,

* Processprog: engelsk.

afsagt følgende

Dom

1 Europa-Kommissionen har i appelskriftet nedlagt påstand om ophævelse af dom afsagt af Den Europæiske Unions Ret den 24. marts 2011, Aalberts Industries m.fl. mod Kommissionen (sag T-385/06, Sml. II, s. 1223, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten annullerede artikel 1 og artikel 2, litra a) og b), nr. 2), i Kommissionens beslutning K(2006) 4180 af 20. september 2006 om en procedure efter artikel 81 [EF] og artikel 53 i EØS-aftalen (sag COMP/F-1/38 121 – Fittings) (EUT 2007 L 283, s. 63, herefter »den omtvistede beslutning«), for så vidt som denne beslutning fastslog, at Aalberts Industries NV (herefter »Aalberts«), Comap SA (herefter »Comap«), tidligere Aquatis France SAS (herefter »Aquatis«) og Simplex Armaturen + Fittings GmbH & Co. KG (herefter »Simplex«) deltog i et ulovligt kartel i perioden fra den 25. juni 2003 til den 1. april 2004, og hvori Aalberts blev pålagt en bøde på 100,8 mio. EUR, heraf 55,15 mio. EUR solidarisk med dets datterselskaber Aquatis og Simplex, og en supplerende bøde solidarisk med hvert af de sidstnævnte to selskaber.

2 Med deres kontraappel har Aalberts, Aquatis og Simplex for det tilfælde, at Domstolen måtte give Kommissionen medhold i dennes appel, nedlagt påstand om annullation af den omtvistede beslutnings artikel 1, artikel 2, litra a) og b), nr. 2), og artikel 3 for så vidt angår Aalberts, Comap (»tidligere Aquatis«) og Simplex.

3 De appelindstævnte har subsidiært nedlagt påstand om ophævelse af den appellerede dom, for så vidt som den fastslår, at der foreligger en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, der blev fortsat efter Kommissionens kontrolbesøg i marts 2001, og annullation af den omtvistede beslutnings artikel 1, artikel 2, litra a) og b), nr. 2), og artikel 3 for så vidt angår de nævnte selskaber, eller mere subsidiært annullation eller væsentlig nedsættelse af størrelsen af den bøde, som de er blevet pålagt.

Tvistens baggrund og den omtvistede beslutning

4 Retten konstaterede følgende:

»1 […] Overtrædelsen bestod i at fastsætte priser, vedtage prislister, prisnedslag og rabatter, gennemførelsesmekanismer til indførelse af prisforhøjelser, tildeling af nationale markeder og kunder og udveksling af andre handelsmæssige oplysninger samt deltagelse i regelmæssige møder og opretholdelse af andre kontakter for at lette overtrædelsen.

2 [Aalberts, Aquatis og Simplex] var blandt adressaterne for den [omtvistede] beslutning.

3 Aalberts er moderselskab i en international industrikoncern, der er noteret på Euronext-børsen i Amsterdam (Nederlandene). Aalberts kontrollerer direkte eller indirekte kapitalen i adskillige selskaber i sektoren for produktion og distribution af fittings. Den 30. august 2002 overtog Aalberts al produktion og distribution af fittings i IMI plc [herefter »IMI«], selv om de tilhører »Yorkshire Fittings Group«. Denne transaktion bestod bl.a. i erhvervelsen af alle aktierne i Raccord Orléanais SA [herefter »Raccord Orléanais«] (som senere ændrede navn til Aquatis) og R. Woeste & Co. Yorkshire GmbH [herefter »Woeste & Co.«] (som senere ændrede navn til Simplex). Disse to virksomheder blev indlemmet i en af de to vigtigste aktiviteter i Aalberts-koncernen, nemlig væskekontrollen.

4 I marts 2006 blev Comap, der er adressat for den [omtvistede] beslutning på grund af selskabets deltagelse i overtrædelsen under kontrol af Legris Industries SA og sagsøger i sag T-377/06, afhændet til Aalberts-koncernen. Ved e-mail af 16. april 2007 blev Retten informeret om, at alle Aquatis' aktiver og passiver var blevet overdraget til Comap, og at Aquatis var ophørt med at eksistere som retlig enhed. […]

5 Den 9. januar 2001 meddelte Mueller Industries Inc., der er en anden producent af kobberfittings, Kommissionen, at der eksisterede et kartel inden for fittings-industrien og inden for andre beslægtede industrier på markedet for kobberrør, og udtrykte ønske om at samarbejde i henhold til Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996 C 207, s. 4, herefter »samarbejdsmeddelelsen af 1996«) (114. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

6 I forbindelse med en undersøgelse vedrørende kobberrør og kobberfittings foretog Kommissionen den 22. og 23. marts 2001 i henhold til artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af artikel [81 EF] og [82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81) uanmeldte kontrolbesøg hos et antal virksomheder, herunder IMI, der da var moderselskab til Raccord Orléanais og [Woeste & Co] (119. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

7 Efter disse første kontrolundersøgelser opdelte Kommissionen i april 2001 sin undersøgelse vedrørende kobberrør i tre forskellige procedurer, nemlig sag COMP/E-1/38 069 (Kobberrør til VVS), sag COMP/F-1/38 121 (Fittings) og sag COMP/E-1/38 240 (Industrirør) (120. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

[…]

9 Fra februar/marts 2002 tilstillede Kommissionen de berørte parter adskillige begæringer om oplysninger i henhold til artikel 11 i forordning nr. 17, og herefter i henhold til artikel 18 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EFT 2003 L 1, s. 1) (122. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

10 I september 2003 indgav IMI en anmodning om at blive omfattet af samarbejdsmeddelelsen af 1996. Denne anmodning blev fulgt op af anmodninger fra Delta-koncernen (marts 2004) og FRA.BO SpA [herefter »FRA.BO«] (juli 2004). Den sidste anmodning om bødefritagelse blev indgivet i maj 2005 af Advanced Fluid Connections plc (herefter »AFC«) […]. FRA.BO har bl.a. afgivet oplysninger, der har henledt Kommissionens opmærksomhed på, at overtrædelsen fortsatte i perioden 2001-2004, dvs. efter Kommissionens kontrolbesøg (115.-118. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

11 Den 22. september 2005 indledte Kommissionen i forbindelse med sag COMP/F-1/38 121 (Fittings) en overtrædelsesprocedure og vedtog en klagepunktsmeddelelse, som bl.a. blev meddelt [de appelindstævnte] (123. og 124. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

12 Den 20. september 2006 vedtog Kommissionen den [omtvistede] beslutning.

13 I den [omtvistede] beslutnings artikel 1 har Kommissionen fastslået, at [de appelindstævnte] har deltaget i overtrædelsen i følgende perioder:

— Aalberts for så vidt angår perioden fra den 25. juni 2003 til den 1. april 2004

— Aquatis og Simplex for så vidt angår perioden fra den 31. januar 1991 til den 22. marts 2001 som medlemmer af IMI-koncernen og for perioden fra den 25. juni 2003 til den 1. april 2004 som medlemmer af Aalberts-koncernen.

14 Kommissionen pålagde i den [omtvistede] beslutnings artikel 1, litra a) og b), [de appelindstævnte] følgende bøder for denne overtrædelse:

»a) [Aalberts]: 100,80 mio. EUR

solidarisk med:

[Aquatis]: 55,15 mio. EUR, og

[Simplex]: 55,15 mio. EUR

b) 1. [IMI] solidarisk med IMI Kynoch Ltd: 48,30 mio. EUR

solidarisk med:

[…]

[Aquatis]: 48,30 mio. EUR, og

[Simplex]: 48,30 mio. EUR

2. [Aquatis] og [Simplex] in solidum for et yderligere beløb på: 2,04 mio. EUR.«

15 I henhold til den [omtvistede] beslutnings artikel 3 var de virksomheder, som er omhandlet i beslutningens artikel 1, forpligtede til omgående at bringe overtrædelsen til ophør, hvis dette ikke allerede var sket, og til at afstå fra at gentage nogen handling eller adfærd, som er beskrevet i artikel 1, eller nogen handling eller adfærd, der har samme eller lignende formål.

16 Med henblik på at fastsætte den bøde, der er pålagt hver virksomhed, anvendte Kommissionen i den [omtvistede] beslutning den metode, der følger af retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, [KS] (EFT 1998 C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne fra 1998«).

17 Hvad for det første angår fastsættelsen af bødernes udgangsbeløb på grundlag af overtrædelsens grovhed betegnede Kommissionen overtrædelsen som meget alvorlig på grund af selve overtrædelsens karakter og dens geografiske rækkevidde (755. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

18 Kommissionen fandt dernæst, at der var betydelige forskelle mellem de pågældende virksomheder, og valgte at anvende en differentieret behandling på grundlag af virksomhedernes relative betydning på det pågældende marked, fastsat ved deres markedsandele. På denne baggrund inddelte Kommissionen de berørte virksomheder i seks kategorier på grundlag af de relevante andele af den enkelte virksomheds omsætning for den vare, der er genstand for denne procedure inden for EØS [Det Europæiske Økonomiske samarbejdsområde] i 2000, undtagen for så vidt angår Aalberts og AFC, hvor Kommissionen tog udgangspunkt i 2003 (758. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

19 Aalberts blev placeret i den første kategori, hvor bødens udgangsbeløb var fastsat til 60 mio. EUR, mens IMI blev placeret i den anden kategori, hvor bødens udgangsbeløb var fastsat til 46 mio. EUR (765. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

20 Dernæst forhøjede Kommissionen det udgangsbeløb for bøden, der var pålagt den enkelte virksomhed, med 10% for hvert års deltagelse i kartellet og i givet fald med 5% for hver periode, der varede mellem seks måneder og et år. Hvad angår perioden mellem den 31. december 1988

og den 31. januar 1991 fandt Kommissionen på grund af kartellets begrænsede geografiske omfang i denne periode det hensigtsmæssigt at forhøje bøden med 5% pr. år (775. betragtning til den [omtvistede] beslutning).

21 Den fortsatte deltagelse i overtrædelsen efter Kommissionens kontrolbesøg, nemlig i perioden fra den 25. juni 2003 til den 1. april 2004, betragtes som en skærpende omstændighed, der begrundede en forhøjelse på 60% af bødens grundbeløb, som var pålagt [de appelindstævnte] (779. og 782. betragtning til den [omtvistede] beslutning).«

Sagen ved Retten og den appellerede dom

5 De appelindstævnte nedlagde ved stævning af 14. september 2006 følgende påstand ved Retten:

— Den omtvistede beslutnings artikel 1, artikel 2, litra a) og b), nr. 2), og artikel 3 annulleres, for så vidt som disse bestemmelser vedrører dem.

— Subsidiært nedsættes den bøde, de er blevet pålagt, væsentligt.

6 Til støtte for søgsmålet ved Retten fremførte de appelindstævnte følgende fem anbringender vedrørende henholdsvis, at Aalberts ulovligt er blevet pålagt ansvaret for overtrædelsen som moderselskab, at der ikke foreligger en tilsidesættelse af artikel 81 EF, at der savnes en deltagelse i en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse som omhandlet i den omtvistede beslutnings artikel 1, at der foreligger en tilsidesættelse af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 og retningslinjerne fra 1998, og endelig at der foreligger en tilsidesættelse af artikel 2 i forordning nr. 1/2003 og artikel 11, stk. 2, i Kommissionens forordning (EF) nr. 773/2004 af 7. april 2004 om Kommissionens gennemførelse af procedurer i henhold til artikel 81 [EF] og 82 [EF] (EUT L 123, s. 18).

7 Retten fandt det hensigtsmæssigt indledningsvis at undersøge det andet og det tredje anbringende.

8 Retten fremhævede i den appellerede doms præmis 48, at den adfærd, som Kommissionen har kritiseret de appelindstævnte for, nemlig deltagelse i møder i Fédération française des négociants en appareils sanitaires, chauffage, limatisation et canalisations (FNAS), der blev afholdt mellem den 25. juni 2003 og den 20. januar 2004, og deltagelse i et telefonmøde den 16. februar 2004, der ligeledes fandt sted under FNAS, kontakterne mellem en af de appelindstævntes ansatte og en repræsentant fra FRA.BO samt kontakterne, der blev etableret under messen i Essen (Tyskland) den 18. marts 2004, ikke er bestridt. De appelindstævnte har derimod bestridt denne adfærds konkurrencebegrænsende karakter, hvilket er en forudsætning for at konstatere en overtrædelse af artikel 81 EF.

9 Retten undersøgte beviselementerne og konkluderede i den appellerede doms præmis 68, at der ikke er blevet ført tilstrækkeligt bevis for Simplex' deltagelse i en overtrædelse af artikel 81 EF i den omtvistede periode. Retten udledte heraf i den appellerede doms præmis 69, at den omtvistede beslutnings artikel 1 skulle annulleres, for så vidt som Kommissionen deri fastslog, at Simplex havde deltaget i en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse i den omtvistede periode.

10 Hvad angår Aquatis' deltagelse i overtrædelsen fandt Retten i den appellerede doms præmis 119, at det ikke var godtgjort, at Aquatis havde kendskab til, at selskabet på grund af sin adfærd havde tilsluttet sig et kartel, der er sammensat af forskellige elementer, der har et fælles formål, eller et kartel, som det allerede havde deltaget i før marts 2001, og som fortsatte siden da.

11 Retten annullerede således – ikke blot i forhold til Aquatis og Simplex, men også i forhold til Aalberts, som den omtvistede beslutning pålagde ansvaret for dets datterselskaber – artikel 1 i den omtvistede beslutning, for så vidt som Kommissionen deri fastslog, at de i den omtvistede periode havde deltaget i en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse ved at deltage i række aftaler og samordnet praksis på markedet for kobberfittings og fittings af kobberlegeringer.

12 Retten fandt ikke, at det var nødvendigt at tage stilling til de øvrige anbringender, og annullerede den bøde på 100,8 mio. EUR, der er pålagt Aalberts, heraf solidarisk med Aquatis og Simplex for så vidt angår 55,15 mio. EUR, samt beløbet på 2,04 mio. EUR, som Aquatis og Simplex er pålagt solidarisk.

Retsforhandlingerne for Domstolen og parternes påstande

13 Kommissionen har påberåbt sig tre anbringender til støtte for påstanden om ophævelse af den appellerede dom.

14 Med det første anbringende har Kommissionen gjort gældende, at Retten tilsidesatte flere regler vedrørende bevisbyrden og forskellige processuelle regler, gengav visse beviselementer urigtigt, og at den ikke begrundede sin bedømmelse af de faktiske omstændigheder tilstrækkeligt. Kommissionen har med det andet anbringende, der er subsidiært, anført, at Retten med urette annullerede den omtvistede beslutning i sin helhed. Med det tredje anbringende, der ligeledes er subsidiært for det tilfælde, at Domstolen måtte forkaste de to første anbringender, har Kommission fremført, at Retten ikke anførte en tilstrækkelig begrundelse for annullationen af artikel 2, litra b), nr. 2), i den omtvistede beslutning, og at den traf afgørelse ultra petita og tilsidesatte den kontradiktoriske procedure.

Det første anbringende

Parternes argumenter

15 Det første anbringende falder i tre led.

– Om den isolerede bedømmelse af Simplex' og Aquatis' deltagelse i den vedvarende overtrædelse

16 Retten bedømte ifølge Kommissionen ikke Aalberts fortsatte deltagelse i overtrædelsen, men foretog en særskilt og individuel undersøgelse af hvert af selskabets af to datterselskaber, Simplex på den ene side og Aquatis på den anden side. Den appellerede dom ser dermed bort fra selve forudsætningen for bedømmelsen af beviselementerne i den omtvistede beslutning, nemlig at Simplex og Aquatis var del af samme økonomiske enhed og dermed en enkelt virksomhed i henhold til artikel 101 TEUF og artikel 7 og artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003. Retten burde i denne henseende først have taget stilling til anbringendet om, at Aalberts og dets datterselskaber udgjorde en enkelt virksomhed, hvilket ikke er blevet undersøgt i den appellerede dom.

Om den manglende hensyntagen til den overordnede række af indicier, herunder de forskellige forbindelser mellem de individuelle beviselementer

17 Kommissionen har gjort gældende, at Retten ikke tog hensyn til den overordnede række af indicier, som blev fremlagt for den i den omtvistede beslutning og under sagens behandling i første instans, idet den dels uden en tilstrækkelig begrundelse så bort fra visse beviselementer, dels undlod at behandle alle disse beviselementer og således så bort fra forbindelserne mellem dem.

18 Retten så ved denne fremgangsmåde bort fra relationerne mellem de forskellige beviselementer, der er relevante for en korrekt bedømmelse af den ulovlige adfærd. Retten begik ifølge Kommissionen en retlig fejl ved at anlægge en selektiv og opdelt indgangsvinkel ved bedømmelsen, idet den ikke tog hensyn til dels de ligheder, der består mellem de ulovlige aktiviteter i kartellets første periode (før Kommissionens kontrolbesøg), og de senere kontakter, som Aalberts holdes ansvarlig for, dels den åbenbare forbindelse mellem de forskellige ulovlige kontakter for perioden 2003-2004.

– Om den urigtige gengivelse af beviselementerne og den manglende begrundelse

19 Det er Kommissionens opfattelse, at afvisningen af fru P.s (FRA.BO) håndskrevne notater af 25. februar 2004 og Rettens udtalelser i denne henseende ikke er tilstrækkeligt begrundede. Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 60 ganske vist, at det »[ikke] kan […] udelukkes, at det er Simplex' uafhængige importør (hr. D.), der har besluttet at forhøje sine priser«, dog redegjorde den på ingen måde for, hvordan denne bemærkning er relevant, og den er ikke kommet med en angivelse af, hvilken konklusion den drager heraf.

20 Kommissionen har endvidere gjort gældende, at Retten foretog en urigtig gengivelse både af indholdet af noteringen i kalenderen og af FRA.BO's erklæringer. Retten kunne ifølge Kommissionen på grundlag af en analyse af den anden erklæring fra FRA.BO og noteringen i selve kalenderen kun nå den konklusion, at FRA.BO var blevet informeret af Simplex om en prisforhøjelse på 5% i Grækenland, der logisk set vedrørte hr. D. i dennes egenskab af distributør.

21 Kommissionen har desuden gjort gældende, at Retten så bort fra beviselementerne vedrørende den omstændighed, at repræsentanter for Simplex (hr. Be og hr. H.) havde et ulovligt møde med en repræsentant for IBP Ltd (hr. Ha) under messen i Essen den 18. marts 2004. Retten foretog en urigtig gengivelse af erklæringerne fra forskellige aktører i det omhandlede kartel i forbindelse med denne adfærd, der gav anledning til ulovlige møder.

22 Kommissionen har endelig anført, at Retten, endnu en gang, så bort fra den samlede række af indicier og foretog en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder ved bedømmelsen af Aalberts' (Aquatis) deltagelse i møder med FNAS. Retten redegjorde i øvrigt ikke for relevansen af konstateringen i den appellerede doms præmis 60, hvorefter det ikke kan udelukkes, at det er Simplex' uafhængige importør (hr. D.), der har besluttet at forhøje sine priser med 5% fra den 1. marts 2004. Hertil kommer, at Rettens begrundelse fremstår som selvmodsigende, idet den i den foreliggende sag konkluderede, at Aalberts' deltagelse i møder med FNAS ikke udgør en »klar« forbindelse til det samlede kartel, mens den i en parallel sag var af den opfattelse, at deltagelsen i nævnte møder udgjorde en tilstrækkelig forbindelse til at fastslå en samlet overtrædelse vedrørende IBP Ltd (Rettens dom af 24.3.2011, sag T-384/06, IBP og International Building Products France mod Kommissionen, Sml. II, s. 1177).

23 De appelindstævnte har anført, at de overtrædelser, der gøres gældende over for Aquatis og Simplex, beror på fire faktiske begivenheder, hvoraf to vedrører Aquatis, nemlig deltagelse af repræsentanter for dette selskab i fem møder hos logistikudvalget under FNAS og i en telefonkonference, der også fandt sted under FNAS, og to vedrører Simplex, nemlig en telefonisk kontakt mellem en repræsentant for FRA.BO og Simplex og et møde under messen i Essen den 18. marts 2004. Det er de appelindstævntes opfattelse, at disse begivenheder ikke underbygger hinanden gensidigt, og Retten bedømte naturligt nok disse to selskabers angivelige deltagelse og undersøgte dernæst alle beviser i deres sammenhæng.

Domstolens bemærkninger

24 Det fremgår af den appellerede doms præmis 3, at Raccord Orléanais og Woeste & Co var datterselskaber af Aalberts. Aalberts købte alle aktier i disse to datterselskaber den 30. august 2002. De to datterselskaber blev indlemmet i et af Aalberts-koncernens virksomhedsområder, nemlig væskekontrolområdet.

25 Det skal ligeledes bemærkes, at de appelindstævnte i 649.-656. betragtning til den omtvistede beslutning blev anset for en enkelt virksomhed i henhold til artikel 81 EF. Det er af denne grund, at Kommissionen i den omtvistede beslutnings artikel 1 holdt moderselskabet Aalberts ansvarlig for Aquatis' og Simplex' angiveligt ulovlige adfærd.

26 Det følger således af fast retspraksis, at et datterselskabs adfærd kan tilregnes moderselskabet, bl.a. når datterselskabet, selv om det er en selvstændig juridisk person, ikke frit bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger instrukser fra moderselskabet navnlig under hensyn til de økonomiske, organisatoriske og juridiske forbindelser mellem disse to virksomheder (jf. dom af 10.9.2009, sag C-97/08 P, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8237, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

27 Det fremgår af den appellerede dom, at de appelindstævnte i det første anbringende i stævningen for Retten anfægtede, at Aalberts og dets datterselskaber Aquatis og Simplex blev kvalificeret som en enkelt virksomhed i henhold til artikel 81 EF.

28 Retten behandlede imidlertid ikke dette anbringende i den appellerede dom. Den begrænsede sig til at behandle det andet og det tredje anbringende, herunder spørgsmålet, om Aquatis og Simplex på grundlag af en undersøgelse af beviselementerne for hver enkelt af disse datterselskaber kunne anses for at have deltaget særskilt i den overtrædelse, der blev fastslået i den omtvistede beslutnings artikel 1.

29 Retten begik ved denne fremgangsmåde således en retlig fejl ved at se bort fra selve forudsætningen for den omtvistede beslutning, nemlig at Aalberts, Aquatis og Simplex var del af samme økonomiske enhed og dermed var en enkelt virksomhed i henhold til artikel 81 EF.

30 Dette anbringendes første led er således begrundet.

31 Under disse omstændigheder skal det undersøges, om den appellerede dom, henset til denne fejl, skal ophæves.

32 Det fremgår i denne henseende af Domstolens praksis, at en retlig fejl fra Rettens side ikke fører til ophævelse af den appellerede dom, hvis det fremgår, at dommens konklusion støttes på andre præmisser (jf. i denne retning dom af 2.4.1998, sag C-367/95 P, Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, Sml. I, s. 1719, præmis 47, og af 29.3.2011, sag C-352/09 P, ThyssenKrupp Nirosta mod Kommissionen, Sml. I, s. 2359, præmis 136).

33 Under sagen for Retten kunne behandlingen af det første anbringende have ført til to resultater.

34 Hvis Retten var nået til den konklusion, at de tre berørte selskaber ikke udgjorde en enkelt virksomhed som omhandlet i de EU-retlige konkurrenceregler, ville den kritik, som Kommissionen har anført i forbindelse med det foreliggende anbringende med hensyn til Rettens behandling, være ubegrundet.

35 Hvis der derimod var blevet identificeret en virksomhed som omhandlet i de EU-retlige konkurrenceregler, kunne en sådan konstatering i princippet have ført til en anden konklusion end den, der er anført i den appellerede dom.

36 Domstolen skal undersøge den sidstnævnte mulighed.

37 Det er ubestridt, at Kommissionen i den omtvistede beslutning undersøgte og bedømte det etablerede kartel i to etaper, adskilt af Kommissionens uanmeldte kontrolbesøg i flere virksomheders forretningslokaler i marts 2001. Undersøgelsen af Aalberts-koncernen blev afviklet under den anden etape, herunder i perioden fra den 15. juni 2003 til den 1. april 2004. Kommissionen har i denne henseende selv anvendt udtrykket »anden periode« i appelskriftet.

38 Kommissionen medgav i den omtvistede beslutnings punkt 570, at IMI, forgængeren for Aalberts og moderselskab til Aquatis og Simplex, i marts 2001 afsluttede sin deltagelse i kartellet umiddelbart efter Kommissionens uanmeldte kontrolbesøg. Endvidere indeholder den appellerede doms præmis 80 en udtalelse fra sagsøgerne i første instans, hvorefter Aalberts, da selskabet overtog al produktion og distribution af fittings i IMI, sikrede sig, at IMI og dets datterselskaber, herunder Raccord Orléanais og Woeste & Co, reelt var ophørt med at deltage i det omtvistede kartel. Kommissionen har ikke bestridt denne udtalelse. Hvad specifikt angår Aquatis anførte Retten i den appellerede doms præmis 114, at da Aquatis' kapital var kontrolleret af IMI, bragte selskabet sin deltagelse i overtrædelsen til ophør umiddelbart efter Kommissionens kontrolbesøg i marts 2001.

39 Under alle omstændigheder har Kommissionen for perioden fra marts 2001 til den 25. juni 2003 ikke gjort nogen begivenhed gældende, der kan anses for en overtrædelse fra Aalberts' og dets datterselskabers side. Det må derfor anses for godtgjort, at ingen medlemmer af Aalberts-koncernen deltog i det omtvistede kartel i løbet af denne referenceperiode.

40 Selv om det under disse omstændigheder måtte antages, at Aalberts, Aquatis og Simplex udgjorde en virksomhed som omhandlet i de EU-retlige konkurrenceregler, hvorfor ansvaret for det omtvistede kartel kunne pålægges denne virksomhed, skulle mindst et af medlemmerne af denne koncern have tilsluttet sig kartellet på ny (jf. i denne retning dom af 22.1.2013, sag C-286/11 P, Kommissionen mod Tomkins, præmis 37)

41 Retten fulgte således en korrekt fremgangsmåde, da den undersøgte alle de forhold, der blev lagt de appelindstævnte til last i den omtvistede beslutning, og som kunne have bevist, at Aalberts' datterselskaber havde tilsluttet sig kartellet på ny.

42 Retten fastslog i denne henseende dels, i den appellerede doms præmis 68, at »der ikke er ført tilstrækkeligt bevis for Simplex' deltagelse i en overtrædelse af artikel 81 EF i den omtvistede periode«, dels, i nævnte doms præmis 119, at »det ikke er godtgjort, at Aquatis havde kendskab til, at selskabet på grund af sin adfærd havde tilsluttet sig et kartel, der er sammensat af forskellige elementer, der har et fælles formål, eller et kartel, som det allerede havde deltaget i før marts 2001, og som fortsatte«.

43 Der er intet grundlag for at antage, at Retten ville have fastslået, at et eller flere af de berørte selskaber havde begået en overtrædelse af de EU-retlige konkurrenceregler, hvis den forinden havde fastslået, at disse selskaber samlet udgjorde en enkelt virksomhed som omhandlet i de EU-retlige konkurrenceregler.

44 Det må desuden fastslås, at Retten foretog sin bedømmelse af de faktiske omstændigheder i lyset af de forhold, der fremgår af de forelagte sagsakter, navnlig vedrørende forbindelsen mellem Aalberts, Aquatis og Simplex.

45 Under disse omstændigheder kan den retlige fejl, der blev fastslået i denne doms præmis 29, ikke føre til en ophævelse af den appellerede dom.

46 Hvad dernæst angår det første anbringendes andet led har Kommissionen i det væsentlige foreholdt Retten, at den foretog en særskilt undersøgelse af de beviselementer, der lægges hver enkelt af datterselskaberne til last, uden at tage hensyn til forbindelsen mellem alle beviselementerne med henblik på at bedømme, om hvert datterselskabs adfærd har karakter af en overtrædelse.

47 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af artikel 256, stk. 1, andet afsnit, TEUF og artikel 58, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, at det alene er Retten, der er kompetent til dels at fastlægge de faktiske omstændigheder i sagen, når bortses fra tilfælde, hvor den indholdsmæssige urigtighed af dens konstateringer følger af akterne i den sag, den har behandlet, dels at tage stilling til disse faktiske omstændigheder. Når Retten har fastlagt eller vurderet de faktiske omstændigheder, har Domstolen i henhold til artikel 256 EF kompetence til at gennemføre en kontrol

med den retlige vurdering af disse faktiske omstændigheder og de retlige konsekvenser, som Retten har draget (dom af 19.12.2012, sag C-445/11 P, Bavaria mod Kommissionen, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

48 Det må fastslås, at Kommissionen med dette led har opfordret Domstolen til at foretage en fornyet vurdering af de faktiske omstændigheder. Den vurdering af beviselementerne, der drages i tvivl af Kommissionen, vedrører således en vurdering af de faktiske omstændigheder, som med forbehold af de tilfælde, hvor der er foretaget en urigtig gengivelse af beviselementerne for Retten, ikke kan undergives Domstolens prøvelse (jf. dommen i sagen Bavaria mod Kommissionen, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

49 Det følger heraf, at det første anbringendes andet led skal forkastes.

50 Hvad angår det første anbringendes tredje led skal det bemærkes, at når en appellant gør gældende, at der er foretaget en urigtig gengivelse af beviselementerne for Retten, skal denne appellant i henhold til artikel 256, stk. 1, andet afsnit, TEUF, artikel 51, stk. 1, i statutten for Domstolen og procesreglementets artikel 168, stk. 1, litra d), præcist angive, hvilke beviser Retten har gengivet urigtigt, og påvise de fejl i dens undersøgelse, der efter appellantens opfattelse har foranlediget Retten til denne urigtige gengivelse (jf. i denne retning dom af 7.1.2004, forenede sager C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P og C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 123, præmis 50).

51 En sådan urigtig gengivelse foreligger, hvis det uden fremlæggelse af nye beviser fremgår åbenbart, at bedømmelsen af de foreliggende beviser er urigtig (jf. dom af 18.1.2007, sag C-229/05 P, PKK og KNK mod Rådet, Sml. I, s. 439, præmis 37, og af 17.6.2010, sag C-413/08 P, Lafarge mod Kommissionen, Sml. I, s. 5361, præmis 17).

52 Kommissionen har med det første anbringendes tredje led imidlertid begrænset sig til at foreslå en anden fortolkning end den, som Retten lagde til grund, af de forskellige beviselementer vedrørende Simplex' angivelige deltagelse i det omtvistede kartel, herunder fru P's håndskrevne notater af 25. februar 2004 vedrørende en telefonisk kontakt med hr. W. og forklaringerne fra hr. Be, hr. H. og hr. Ha vedrørende den angiveligt ulovlige kontakt på messen i Essen den 18. marts 2004. De argumenter, som Kommissionen har påberåbt sig i denne sag, giver imidlertid ikke anledning til at konkludere, at Retten åbenbart overskred grænserne for en rimelig bedømmelse af de nævnte beviselementer (jf. i denne retning dom af 10.2.2011, sag C-260/09 P, Activision Blizzard Germany mod Kommissionen, Sml. I, s. 419, præmis 57).

53 Hvad endelig angår den angiveligt manglende begrundelse vedrører Kommissionens argumentation i det væsentlige bedømmelsen af nævnte håndskrevne notalter af 25. februar 2004. Selv om Retten ikke redegjorde for relevansen af dens konstatering i den appellerede doms præmis 60, fastslog den i nævnte doms præmis 61, at den omhandlede række notater »ikke i sig selv [er] tilstrækkelig[…] til at godtgøre, at Simplex deltog i den overtrædelse, der foreholdes i den foreliggende sag, [eftersom] [d]et [ikke] kan […] udelukkes, at denne kontakt kan betragtes som et enkeltstående tilfælde[, og at] en sådan enkelt række håndskrevne notater heller ikke [kan] godtgøre Simplex' deltagelse i kartellet i 2003«. Klagepunktet vedrørende en angiveligt selvmodsigende begrundelse kan heller ikke tiltrædes. Mens Retten i dommen i sagen IBP og International Building Products France mod Kommissionen fastslog, at beviselementerne i tilstrækkeligt omfang godtgjorde de berørte sagsøgeres deltagelse i overtrædelsen som omhandlet i den omtvistede beslutnings artikel 1, gav en bedømmelse af beviselementerne vedrørende Aalberts, Aquatis og Simplex i den appellerede dom ikke Retten anledning til at nå en sådan konklusion i forhold til den angivelige virksomhed, som udgøres af de nævnte selskaber.

54 Herefter skal det første anbringendes tredje led forkastes.

55 Følgelig må det første anbringende, som Kommissionen har anført til støtte for appellen, forkastes.

Det andet anbringende

Parternes argumenter

56 Med det andet anbringende vedrørende en retlig fejl har Kommissionen anført, at Retten begik en åbenbar fejl ved at annullere den omtvistede beslutning i sin helhed med hensyn til datterselskabet Aquatis og moderselskabet Aalberts, mens Retten bekræftede Aquatis' deltagelse i kartellets aktiviteter vedrørende det franske marked. Den appellerede dom er behæftet med mindst to retlige fejl.

57 Den første fejl består i, at Retten annullerede den omtvistede beslutning med den begrundelse, at Aquatis havde et andet kendskab til kartellet end de øvrige deltagere i møderne i FNAS i Frankrig.

58 Den anden retlige fejl ligger i den omstændighed, at Retten overskred sin kompetence ved at annullere den omtvistede beslutning vedrørende Aalberts og dets to datterselskaber i sin helhed, mens en delvis annullation af beslutningen ville have været den mest hensigtsmæssige løsning. Det er således Kommissionens opfattelse, at selv om der var to særskilte overtrædelser vedrørende Aquatis i løbet af kartellets to referenceperioder, begik Retten en retlig fejl ved at annullere bøden i sin helhed i stedet for blot at nedsætte den for at afspejle den overtrædelse, der består i selskabets deltagelse i møder i FNAS i løbet af kartellets anden periode.

59 De appelindstævnte har anført, at det andet anbringende skal afvises delvist med den begrundelse, at der i realiteten er tale om en anmodning om en fornyet behandling af de faktiske omstændigheder, der allerede er gjort gældende i første instans. Subsidiært skal dette andet anbringende forkastes, da det beror på en urigtig fortolkning af den appellerede dom og på en urigtig anvendelse af begrebet en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse.

Domstolens bemærkninger

60 Opmærksomheden skal henledes på, at Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 108, at Kommissionen i den omtvistede beslutning kritiserede Aquatis for i den omtvistede periode at have deltaget i en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, der dækker hele det såkaldte »fælleseuropæiske« marked, der er beskrevet i beslutningens artikel 1.

61 Retten fastslog i den appellerede doms præmis 110 – efter i nævnte doms præmis 109 at have bemærket, at de elementer, der udgør en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse efter marts 2001, består af bilaterale kontakter, kontakter, der blev etableret på handelsmesser, og kontakter, der blev etableret i forbindelse med FNAS' møder med henblik på at koordinere priser – at Aquatis i den omtvistede periode udelukkende deltog i FNAS' møder og ikke i overtrædelsens to andre led. Idet Retten i den appellerede doms præmis 119 fastslog, at det dermed ikke var godtgjort, at Aquatis havde kendskab til, at selskabet på grund af sin adfærd havde tilsluttet sig et kartel, der er sammensat af forskellige led, der har et fælles formål, eller et kartel, som det allerede havde deltaget i før marts 2001, og som fortsatte, annullerede den imidlertid den omtvistede beslutnings artikel 1 i sin helhed med hensyn til de appelindstævnte.

62 Hvad angår den angivelige retlige fejl, der er henvist til i denne doms præmis 57, skal bemærkes, at selv om Aquatis' adfærd under møderne i FNAS måtte kunne kvalificeres som konkurrencebegrænsende som sådan, er der ikke tvivl om, at de kriterier, der er fastsat i Domstolens praksis for, at denne adfærd kan anses for den del af en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse, ikke er opfyldt.

63 Det fremgår således af fast retspraksis, at det skulle have været godtgjort, at denne virksomhed har haft til hensigt ved sin egen adfærd at bidrage til de fælles mål, deltagerne som helhed har fulgt, og at den har haft kendskab til den ulovlige adfærd, som de øvrige virksomheder har planlagt eller foretaget med de samme mål for øje, eller at den med rimelighed har kunnet forudse dem og været indstillet på at løbe den dermed forbundne risiko (jf. i denne retning dom af 6.12.2012, sag C-441/11 P, Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis). De konklusioner, som Retten drog i den appellerede doms præmis 112 og 119, udelukker imidlertid denne mulighed.

64 Hvad angår spørgsmålet, om Retten – som Kommissionen har anført – under alle omstændigheder burde have foretaget en delvis ophævelse af den omtvistede beslutnings artikel 1 med hensyn til de appelindstævnte, idet den berørte virksomhed deltog i gerningsindholdet i en samlet og vedvarende overtrædelse, nemlig møderne i FNAS, har Domstolen allerede fastslået, at en EU-retsakt kun kan annulleres delvist, hvis de elementer, der påstås annulleret, kan udskilles fra den øvrige del af beslutningen (jf. dommen i sagen Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).

65 Det må imidlertid fastslås, at den omtvistede beslutning alene kritiserer de appelindstævnte for deltagelse i en samlet, kompleks og vedvarende overtrædelse. Denne beslutning kvalificerer således ikke Aquatis' deltagelse i møder i FNAS som en særskilt overtrædelse af artikel 81 EF. Tværtimod indeholder 546. betragtning til den omtvistede beslutning, der opregner de konkurrencebegrænsende aktiviteter, som er omfattet af beslutningen, ingen henvisning til møder i FNAS. Desuden bekræfter 590. betragtning til den omtvistede beslutning udtrykkeligt, at Kommissionen anså det for »kunstigt at opdele [de berørte virksomheders] sammenhængende adfærd, der har ét formål, i forskellige særskilte overtrædelser, når der i realiteten er tale om en samlet overtrædelse«.

66 Selv om møderne i FNAS måtte have haft et konkurrencebegrænsende formål eller konkurrencebegrænsende virkninger, kan nævnte gerningsindhold i den samlede, komplekse og vedvarende overtrædelse under disse omstændigheder ikke udskilles fra den øvrige del af retsakten som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 64.

67 Det er således med rette, at Retten efter at have fastslået, at det ikke kunne tiltrædes, at virksomheden havde deltaget i det samlede, komplekse og vedvarende kartel, annullerede den omtvistede beslutnings artikel 1 i sin helhed med hensyn til de appelindstævnte.

68 Følgelig må appellantens andet anbringende forkastes.

Det tredje anbringende

Parternes argumenter

69 Det er Kommissionens opfattelse, at annullationen af den omtvistede beslutnings artikel 2, litra b), nr. 2), ikke er tilstrækkeligt begrundet af Retten. Med hensyn til loftet på 10% i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, beregnet alene på grundlag af Aquatis' og Simplex' kumulerede omsætning, traf Retten afgørelse ultra petita, eftersom de appelindstævnte ikke havde påberåbt sig et sådant anbringende.

70 Endvidere har appelindstævnte hverken påberåbt sig en tilsidesættelse af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 i deres skriftlige indlæg eller under retsmødet for Retten. Kommissionen finder følgelig, at Retten tilsidesatte kontradiktionsprincippet og retten til en retfærdig rettergang. Det kan dermed ikke lovligt fastslås i den appellerede dom, at der er begået nogen fejl ved beregningen af den del af bøden, der gælder den omtvistede beslutnings artikel 2, litra b), nr. 2), hvorfor den appellerede dom bør ophæves i denne henseende.

71 De appelindstævnte har bestridt Kommissionens argumentation og påstået dette anbringende forkastet.

Domstolens bemærkninger

72 Retten redegjorde i den appellerede doms præmis 123 og 124 for den beregningsmetode, der er anvendt for at nå et beløb på 2,04 mio. EUR for den bøde, der blev pålagt Aquatis og Simplex, og som fremgår af den omtvistede beslutnings artikel 2, litra b), nr. 2).

73 Det fremgår af den appellerede doms præmis 123, at bøden på 100,8 mio. EUR, som Aalberts blev pålagt af Kommissionen i den omtvistede beslutning, udgjorde en væsentlig faktor ved nævnte beregning. Nedsættelsen af dette beløb ved annullationen af den bøde, der blev pålagt Aalberts, bevirker, at det beløb, der er angivet i den omtvistede beslutnings artikel 2, litra b), nr. 2), nødvendigvis bliver ukorrekt, hvilket begrunder annullationen heraf.

74 Rettens henvisning i den appellerede doms præmis 125 til, at virksomheden IMI var spaltet i flere forskellige enheder før vedtagelsen af den omtvistede beslutning, er overflødig og kan ikke ændre konklusionen i den foregående præmis.

75 Det tredje anbringende skal derfor forkastes.

76 Eftersom alle appelanbringender er blevet forkastet, bør appellen forkastes i sin helhed.

Om kontraappellen

77 Det bemærkes at kontraappellen blev iværksat af de appelindstævnte for det tilfælde, at Domstolen måtte give Kommissionen medhold i dennes appel. Det fremgår imidlertid af denne doms præmis 76, at Domstolen har forkastet Kommissionens appel.

78 På denne baggrund er det ikke fornødent at tage stilling til kontraappellen.

Sagens omkostninger

79 Domstolen træffer i medfør af procesreglementets artikel 184, stk. 2, afgørelse om sagens omkostninger, når appellanten ikke gives medhold.

80 I henhold til dette reglements artikel 138, stk. 1, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Aalberts, Aquatis og Simplex har nedlagt påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Kommissionen har tabt sagen, bør det pålægges den at betale omkostningerne i appelsagen.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Tredje Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Det er ikke fornødent at tage stilling til kontraappellen.

3) Europa-Kommissionen betaler sagens omkostninger.

Underskrifter